

O‘ZBEKISTONDA IQTISODIY JARAYONLARNI RAQAMLASHTIRISHNING MUHIM VAZIFALARI

*Saidova Dildora Nurmatovna,
Murodov Jahongir Husan o‘g‘li,
Umarov Husanboy Bahromjon o‘g‘li,
Toshkent davlat agrar universiteti*

Annotatsiya. Maqolada iqtisodiyotning real sektoriga raqamli texnologiyalarning joriy etilishi va uning ta’siri tadqiq etilgan. Zamonaviy raqamli texnologiyalarni iqtisodiy jarayonlarga tatbiq etishning yo‘nalishlari o‘rganilgan va ularni takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: axborot texnologiyalari, blokcheyn texnologiyalari, iqtisodiyot, raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, real sektor.

Iqtisodiyotning real sektoriga raqamli texnologiyalarning joriy etilishi uning iqtisodiy jarayonlarga ta’siri ko‘p qirrali ekanligini va bu ta’sir barqaror hamda davlat va jamiyat hayotining barcha jabhalariga chuqur kirib borishini ko‘rsatadi. Axborot texnologiyalari platformalariga asoslangan raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi bu kabi platformalar uchun yangi modellar va texnologiyalarni yaratishni talab qiladi. Bular raqamli iqtisodiyotning o‘tkazuvchan (murakkab) texnologiyalari bo‘lib, ular quyidagilardir:

1. Katta ma'lumotlar texnologiyalari;
2. Internet texnologiyalari (buyumlar Interneti);
3. Mobil texnologiyalar;
4. Bulutli texnologiyalar;
5. Virtual va kengaytirilgan texnologiyalar;
6. Neyrotexnologiyalar va sun'iy intellekt;
7. Raqamli platformalar;
8. Kvant texnologiyalari;
9. Robototexnika;
10. Blokcheyn va kriptoalyuta texnologiyalari;
11. Kraudsorsing va kraudfanding.

O‘zbekiston Respublikasida zamonaviy raqamli texnologiyalarni jamiyat hayotining turli yo‘nalishlariga joriy etishning ustuvor yo‘llaridan biri respublikada raqamli iqtisodiyotni bosqichma-bosqich shakllantirish, elektron to'lovlar, elektron tijorat sohasidagi qonunchilik bazasini, elektron hujjat aylanishi tizimini rivojlantirishdir [1]. 2020-yil 5-oktabrda “Raqamli O‘zbekiston – 2030” milliy strategiyasi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 6079-son qarori bilan

tasdiqlandi. Shuningdek, mamlakat Prezidenti “Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 4699-sonli qarorni imzoladi. 2021-yil holatiga ko‘ra, raqamli iqtisodiyotning O‘zbekiston yalpi ichki mahsulotidagi ulushi 1,6 foizni, AQShda – 9,3 foizni, Xitoyda – 3,8 foizni, Hindistonda – 8 foizni tashkil etdi. 2025 yilga borib jahon raqamli iqtisodiyoti 23 trillion dollarga yetadi, uning jahon yalpi ichki mahsulotidagi ulushi hozirgi 17,1 foizdan 24,3 foizgacha oshadi. Kommunal xizmatlar, sanoat va qishloq xo‘jaligi, transport, moliya va boshqa sohalarni raqamli o‘zgartirish uchun butun dunyo bo‘ylab 100 milliard ulanish o‘rnatiladi. Bulutli texnologiyalardan foydalanadigan korxonalar soni 85%, sun‘iy intellekt - 86%, raqamli katta ma'lumotlar - 80% ni tashkil etadi [2].

Keyingi ikki yil ichida raqamli infratuzilmani rivojlantirish uchun qariyb 2,5 milliard dollar jalb etish rejalashtirilmoqda. Toshkent shahrida uchta yangi yirik data-markazni ishga tushirish, shuningdek, statsionar aloqa tarmog‘ini yanada kengaytirish va mobil aloqa tarmog‘ini modernizatsiya qilish rejalashtirilgan. Natijada xonadonlar har bir aholi punktida kamida 10 Mbit/s tezlikda internetdan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Qishloq xo‘jaligini raqamlashtirish uchun zamonaviy qishloq xo‘jaligi texnologiyalari va innovatsion yechimlarni joriy etish uchun 600 million dollardan ortiq mablag‘ jalb etiladi .

O‘zbekistonda iqtisodiy jarayonlarni raqamlashtirishning yaqin yillardagi eng muhim vazifalari investitsiya va iqtisodiy faoliyatning turli shakllarini diversifikatsiya qilish, raqamli iqtisodiyotni yanada rivojlantirish bo‘yicha innovatsion g‘oyalar, texnologiyalar va ishlanmalarni joriy etish sohasida davlat organlari va tadbirkorlik sub‘yektlari o‘rtasida yaqin hamkorlikni ta‘minlash maqsadida “ blokcheyn” texnologiyalarini joriy etish va rivojlantirishdir [3]] .

Iqtisodiy jarayonlarni raqamlashtirishni quyidagi yo‘nalishlar orqali rag‘batlantirishi mumkin:

- raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishni tartibga soluvchi amaldagi me‘yoriy-huquqiy bazani doimiy ravishda takomillashtirish va buni muloqot rejimida va amalda yangi turdagi axborot huquqi ob‘ektlari va sub‘ektlariga to‘g‘ti keladigan foydalanuvchilar, ishlab chiquvchilar va xizmat ko‘rsatuvchi provayderlarning fikrlarini hisobga olgan holda amalga oshirish;

- iqtisodiyotning barcha segmentlarida standart texnologik echimlarni joriy etish jarayonlarini uyg‘unlashtirish;

- elektron hukumat tizimini va elektron formatda ko‘rsatiladigan davlat xizmatlari ro‘yxatini rivojlantirish orqali umumiy raqamlashtirish jarayonining ishtirokchisiga aylanish;

- tashkilotlar va korxonalarda axborot tizimlarini, elektron xizmatlarni joriy etishni rag‘batlantirish va rag‘batlantirish hamda raqamli texnologiyalarni, shuningdek transchegaraviy internet-tijoratni rivojlantirish uchun soliq imtiyozlarini joriy etish;

- IT-mutaxassislari va dasturchilarni, shuningdek doimiy yangilanib turadigan raqamli texnologiyalardan foydalanishga qodir bo'lgan malakali foydalanuvchi, kadrlarni tayyorlash;
- kibertahdidlarga qarshi xavfsizlikni, shuningdek, raqamli iqtisodiyotga aloqador barcha sub'ektlarning u yoki bu darajada ular to'playdigan, saqlaydigan va ishlatadigan ma'lumotlardan iborat bo'lgan jinoiy harakatlardan himoyalangan ishonchni ta'minlash;
- xalqaro hamkorlikni kengaytirish va ilg'or axborot texnologiyalarini xo'jalik faoliyatining barcha sohalariga joriy etish uchun qulay sharoitlar yaratish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 4699-son qarori. <https://lex.uz/docs/4800657>.
2. https://unctad.org/system/files/official-document/td541_en.pdf
3. *O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 5 oktyabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" № 6079 Farmoni.* <https://lex.uz/ru/docs/5031048>.
4. [Новые горизонты сотрудничества России и Узбекистана на основе реализации национальных проектов и национальных программ.](#) Ю.В. Гнездова, Ю.А.Романова, М.Х.Саидов и др. Монография. М.: ООО Издательско-торговая корпорация Дашков и К., 2021.